

૫૩૪૮

કીસ્સએ દીલચસ્પ.

— ❦ —

કાલી વ ગોરી

ઔર

ચારબાગ-રંગીનકા.

મંએ

બુડાહાપા નામા નઝીર.

ઝિંદુ ઝમાન ઔર ગુજરાતી હફેમે
હુકમસે.

આલીકાને મતમએ અલવી પરેસ.

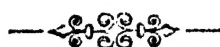
મુંબાઈ :

“ ભુલેશ્વર છાપાખાનસે ” છાપા ગયા.

સને ૧૩૧૧ હાજરી.

સન ૧૮૯૩ ઇસવી.

કાલી વ ગોરી.

શખ્સ એક શહેર સુરતમે' ઉસડો જોરવાંથી દો,
 યકે ગોરી ! દુછ સાંવલ ! દોનાંપર વો રહ્યા મો.
 કમાનેકો સો વો નીકલા ગયા પરદેસમે' ચલકર,
 કેપે કીતે કમા લાયા ફીર આયા અપને ઘર વલકર.
 ચલા આવે વો રસ્તેમે' કરે દીલમે' ફીકર યુંકર,
 જુદે ઘર હયે' યે દોનાંકે યે ગઠરી કીસ લેખઉં ઘર ?
 અંદરમોહલેકેજખ આયાવો દોનાંકોખખર પાંહાચી,
 અપસકે લોભકો દોડીં મીસાલે ચીલકે નાંચી.
 પકડલે હાય સીધેકો વો ગોરી યું કેહને લાગી,
 તુમહારી યાદથી મુજકો યે સારી રૈન મેં જાગી.
 અભી ઘરકો ચલો મેરે અછા ખાના પકાયા મેં,
 પીછું ગઠરી સંભાલુંગી કમાઈ કયા કીયા તુમને,
 પકડકર હાય ખાંચે' કો વો સાંવલ યું કહી મુખસે,
 મીયાં જમસે સાંધારેહો ગંવાહ દીન સભી દુખસે.
 અભી ઘરકો ચલો મેરે પકાઈ ગોશ્ત ને રોટી,
 મેંતો સાંવલ સલુનીહું યે ગોરી મુજસે હયે છોટી.
 મીયાં કે હાય દોનાંકો પકડકે ખેંચને લાગી.
 વોહ સાંવલ ઓર ગોરીકી લડાયાં આપમેં લાગીં,
 લગી ગોરી સો યું કેહને પીયાકો બહોત મેં ખ્યારી,
 મીયાં આવેંગે ઘર મેરે ભલા તું છોડદે કાલી ?
 લગી સાંવલ તભી કેહને કે ગોરા રંગ તેરા કાચા.
 મૈનો સાંવલ સલુનીહું મીયાંકા હેત મુજ સાચા.
 લગી ગોરી સો યું કેહને તું કાલી ઠીકરે જૈસી,
 પીયાકા ચાહ નઈ તુજપર બડાઈ મત તુ કર અયેસી
 લગી સાંવલ તભો કેહને કે અય ગોરી તેરે દો રંગ,
 કલુ પીલી કલુ ઉજલી પીયા તેરા કરે નઈ સંગ.

મૈંતો સાંવલ સલુનીહું ફીરેનઈ રંગ છુ મેરા,
 મીયાં આગે બ્યાહનેકો ચડેયે ખાંધકર સેહરા.
 તું તો આગુ ખીયાહીથી તવાઈ કયા હુઈ તુજપર,
 મૈં તો ગોરી સોપારીસી પીયાકા ચાહ હયે મુજપર.
 મૈં તો ઉજલીહું ફુલોંસી અજબ શુલઝાર હું રંગીં,
 પીયા મુજપર ભંવર હંયેરે તું કાલી હયે સો બેઠંગી.
 લગી સાંવલ તબી કેહને કે શુલ પૈસેકે ખહોત આવેં,
 મૈંતો કાલીસો હાથીસી હઝારાં સો લખું આવેં.
 મૈંતો ઉજલી કષુતરસી અજબ ધુધું અને જોલી,
 તું તો કાલી હયે કવેસી ઉડાવેં મારકર જોલી.
 મૈંતો કાલી સો કોયલસી મેરા આવાઝ હયે પ્યારા,
 ખગીચોંમેં કરૂં ટોકે કષુતર કૈન ખેચારા.
 મૈંતો ઉજલીમો ચાંવલસી ખને પુલાવભી ખાસા,
 તું તો કાલી નકારી હયે તેરી સો કૈન કરે આસા ?
 લગી સાંવલતબી કેહને પુલાવમેં તીન રંગ મેરે,
 લંવગ છરા મીરચ કાલી યે ચાંવલ એકલે તેર.
 લગી ગોરી સો યું કેહને મેરા રંગ હયે શકર પુરા,
 ખલક મીઠાસસે ખાવે ઉસીકો પેટભર પુરા.
 લગી સાંવલ સો યું કેહને યે કાલી હયે સો કસતુરી,
 ઉસીકા મોલ હયે ભારી હયે ખુશખોમેં વો ભરપુરી.
 લગી ગોરી સો યું કેહને કે યે મસકા સો હયે ઉજલા,
 પીયા મુજપર લુભાવેંગે તુ કાલો રહેગીસર ખુજલા.
 લગી સાંવલ તબી કેહને અફીમ કાલી સો મૈંહગી હંયે,
 કસુખોંપર પડે ઝગડે યેં ઉજલી ચીઝ સસ્તી હંયે.
 લગી ગોરી સો યું કેહને કપાસ ચોર રૂઈ ઉજલી હયે,
 ખલક સખ પેહનતી કપડે અય કાલી તુઅખ રીજલીહયે.
 લગી સાંવલ તબી કેહને યે કાલા રંગ મુજ ભાવે,
 અજબ કાલી સીયાહી રે કુરઆં ઉસસે લીખા જાવે.
 મૈંતો ઉજલી સો ચુનેસી ઉસીકી છો દીલાતે હયે,
 મુપારી પાન ચોર કથા વે ખોડે ખીચ ખાતે હયે.
 લગી સાંવલ તબી કેહને કે સુરમા સખ લગાતે હો,
 ઉસીકા રંગ હયે કાલા ઠંડક આંખુંમેં પાતે હયે

ਲਗੀ ਗੋਰੀ ਸੋ ਧੁੰ ਫੇਰਨੇ ਮੈਂ ਤੋ ਉਯਲੀ ਸੋ ਰੰਗਰਾਤੀ,
 ਸਲੁੰਮੇਂ ਅਭਿਤ ਪਧਾਰੀ ਫੁੰ ਅਨੇ ਨੇਯਨਕੀ ਮਦਮਾਤੀ
 ਲਗੀ ਸਾਂਵਲ ਤਲੀਫੇਰਨੇ ਨਯਾਨੀ ਮੁਯਸਤੀ ਛਾਏ,
 ਤੇਰਾ ਨਯ ਰੰਗ ਆਲੋਂਪਰ ਯੁਫਲਾਪਾ ਦੇਖਕੇ ਰੇਵੇ,
 ਲਗੀ ਗੋਰੀ ਸੋ ਧੁੰ ਫੇਰਨੇ ਫੇ ਮੈਂ ਉਯਲੀਫੁੰ ਯੁ ਮੋਤੀ,
 ਤੁਧੋ ਕਾਲੀਫੁਏ ਲਯਸੀਸੀ ਪੀਯਾ ਭੀਨ ਰਹੇਗੀਅਯ ਰਾਤੀ.
 ਲਗੀ ਸਾਂਵਲ ਤਲੀ ਫੇਰਨੇ ਅਭਾਧ ਕਯਾ ਹੀਆਤੀ ਫੁਏ,
 ਕਲੇਫਰਯਾਕਾ ਮੋਤੀ ਫੁਏ ਓਸੇ ਫੁੰ ਕਯਾ ਸਰਾਤੀ ਫੁਏ.
 ਲਗੀ ਗੋਰੀ ਸੋ ਧੁੰ ਫੇਰਨੇ ਮੈਂ ਫੁੰ ਘਾਂਠਕਾ ਫੁਕੜਾ.
 ਫੁੰ ਕਾਲੀ ਘਾਰਸੀ ਲੇਕਰੇ ਤੇਰਾ ਫੁੰ ਦੇਖਲੇ ਮੁਯਭਾ ?
 ਲਗੀ ਸਾਂਵਲ ਤਲੀ ਫੇਰਨੇ ਤੇਰਾ ਫੋ ਘਾਂਠ ਫੁਏ ਛੋਟਾ.
 ਮੇਰਾ ਘਾਸਮਾਨ ਫੁਏ ਕਾਲਾ ਅਮੀਸੇਯਫੁਤ ਫੁਏ ਮੋਟਾ.
 ਲਗੀ ਗੋਰੀ ਸੋ ਧੁੰ ਫੇਰਨੇ ਫੇ ਉਯਲਾ ਹੀਨ ਸੋ ਫੁਏ ਮੇਰਾ,
 ਤੁਧੋ ਕਾਲੀ ਅਧੇਰੀਸੋ ਘੋਲੇ ਨਾਹੀਂ ਭਾਰ ਕੁਝ ਤੇਰਾ.
 ਲਗੀ ਸਾਂਵਲਤਲੀ ਫੇਰਨੇ ਲੁਲਾਕੀ ਹੀਨਮਨੇ ਛਾਏ,
 ਫਾਂਡੀ ਧੁੰ ਰਾਤ ਫੁਏ ਕਾਲੀ ਅਲਕ ਘਾਰਾਮਸੇ ਸੋਧੇ,
 ਫਾਂਡੀ ਮੇਰੀ ਲੁਲਾਕੀ ਫੁਏ ਅਲਕ ਘਾਰਾਮ ਸਯ ਪਾਏ
 ਉਤਰ ਘਾਕ ਨਯੇ ਫੁਏ ਸਯਕਾ ਫਾਝਾ ਧਨਸਾਨ ਲੋਯਯੇ.
 ਲਗੀ ਗੋਰੀ ਸੋ ਧੁੰ ਫੇਰਨੇਫੇ ਗੋਰੇ ਫੋ ਅਧਾਯੇ ਫੁਏ,
 ਨੇ ਤੇਰੇ ਫਾਂਤ ਫੁਏ ਉਯਲੇ ਘੋਰ ਫੁਏ ਨਯ ਲਗਾਯੇ ਫੁਏ.
 ਘਾਂਘਾਂਫੇ ਫੇਡਾਫਲੁੰਗੀ ਫੇ ਫਾਫਾਂਫੇ ਗੋਰਾਫੰਗੀ.
 ਫੁਏ ਯੁਫਯਾ ਅਨਾਕਰਫੇ ਸੋ ਘੋਘੀ ਕਰ ਘੋਡਾਫੰਗੀ,
 ਲਗੀ ਸਾਂਵਲਤਲੀ ਫੇਰਨੇ ਫੇ ਕਾਲੇ ਤੀਨ ਘੁਰਾਯੇ ਫੁਏ,
 ਮੀਸੀ ਕਾਨਲ ਅਨੇ ਘਾਲਾਂ ਧੇ ਮੁਯਪਰ ਤੀਲ ਲਗਾਯੇ ਫੁਏ.
 ਘਾਂਘਾਂਮੇਂ ਕੀਕਯਾਂ ਕਾਲੀਯਾਂ ਓਸੇ ਮੈਂ ਫੇਡਾ ਫਲੁੰਗੀ,
 ਤੇਰੇ ਸੀਰਫੇ ਧੇ ਸਯ ਘਾਲਾਂਸਲੀ ਮੈਂ ਫੋਡਾ ਫਲੁੰਗੀ.
 ਲਗੀ ਗੋਰੀ ਸੋ ਧੁੰ ਫੇਰਨੇ ਮੈਂ ਫੋ ਉਯਲੀ ਸੋ ਝਪਾਰੇ,
 ਛਾਏ ਘੋਸ ਪਾਸ ਝਪਾਰੇ ਸਲਾਮ ਉਸਫੇ ਕਰੇਂ ਸਾਰੇ.
 ਲਗੀ ਸਾਂਵਲ ਤਲੀ ਫੇਰਨੇ ਲੋਛਾ ਤਲਵਾਰਕਾ ਕਾਲਾ,
 ਫੀਮਤ ਘਾਏ ਫੋ ਘਲਮਾਰੇ ਝਪੈਯਾ ਫੈਨਫੁਏ ਸਾਲਾ ?
 ਲਗੀ ਗੋਰੀ ਸੋ ਧੁੰ ਫੇਰਨੇ ਫੇ ਉਯਲਾ ਫੁਧ ਫੁਏ ਘਾਰਾ,
 ਅਲਕ ਸਯ ਉਸਫੇ ਘਾਤੀ ਫੁਏ ਉਸੋਕਾ ਕਾਮ ਫੁਏ ਨਯਾਰਾ.

લગી સાંવલ તબી કહેને યે કાલા મેંહ કહેલાતા હયે;
 પરીદે જનવર આદમ સભીકા વો ખોલાતા હયે.
 વો સાંવલ ગોર ગોરી દોનાંમેં કાઈ ના માને.
 યુસા હોકર શીતાખીસે મીયાંકે હાથકે તાને.
 મીયાંને તખ યુસા હોકર કહા તુમકો મેં કહેતાહું.
 મુજે દોનું ખરાખર હો યે ગઠરી ખાંટ દેતાહું.
 મુજે કાલી ખ્યારી દે અને ગોરી સો મન ભાતી,
 ખુરી કીરકો ન કહેતાહું યે દોનાં હયે જો સંગાતી.
 સુનો સાંવલ વ ગોરીકા યે ઝગડા હોગયા ખાસા;
 રૂખ્યા સખ ખાંટકર હીતે દોનોંકી ખુરી હુથ આસા.
 કેસન એક હઝાર દોસો ખરસ ઉપર સોલા હુએથેજખ,
 કીરસા પટન મને ખોલા મહેશાઅખાં મીયાંને તખ.
 શુર તારીખ પેહેલીં કો કીસેકે તઈં ચલાયા હયે,
 ક્યા હકતે અંદર ખુરા જીમઆકે દીન ખનાયા હયે.
 સુખન “શેખદી” કહેતા હયે યે ખાતાં યહીં હાંગી.
 પડહો કદમા મોહમ્મદકા લે હરદમ યાદ મોલાકી

કીરસા કાલી ગોરીકા તમામ હુવા.

કોસ્સા ચારબાગ રંગીનકા,

ખચ્છ હમ્મે ખુદા વ નચ્છે રસુલ,
એક કહાની સુનો યે તુમ મચ્છુલ.
કે કીસી વખતમેં કહીં હમ દમ,
હમ સફર ચાર શખસથે ખાહમ. ૧
એકંદર ઝીયા એકથા નજ્જર, ૨
એક ઝાલીદ થા ચોર એક સુનાર.
સખ સફરમેં અઝીઅતેં પાકર,
વારીદઃ એક શેહરમેં હુએ જાકર.
થા બે ચોરીકા વહાં ખહોત ખતરા,
કોઈ દમભર ન શખકો સોતાથા.
ચાર જાનીથે ખસકે વોહ ખાહમ,
તો ઇન્હોંને કહા યે ખાકે કસમ.
શામસે લેકે આજ તા ખ સહર,
જાગેં શખકો એક એક પેહર.
તાકે જાતા રહે ન કુછ અસખાખ,
મુસતઅદ હોગએ યે ફેહકે શીતાખ.

પેહલી ચોકી, નજ્જર ચાને સુતારકી.

પેહલે નજ્જરકી હુઈ ખારી,
ઉસને કી જાગનેકી તથ્યારી.
હમેં ઉસકે વહી યે ફીર આયા,
કે નહીં યુંહી જાગના અચ્છા.
નીંદ ખાન શુગલ મુજકો આવેગી,
મુક્તમેં ચીઝ સખ લુટ જાવેગી.
ખેઠકર ઘડયે એસી એક તસવીર,
હસકો હો દેખ ખુશ હીલે હીલગીર.
ફીર હુઈ નીંદ ઉસકો જખ તારી, ૪
સોચકર ઉસને કી યે અધ્યારી. ૫
ચીરકર જહદ એક લકડી ખડી,
કાઠકી એસી એક પુતલી ઘડી.
દેખ હસકો પરી હો દીવાની
ખની એસીહી શીકલ લાસાની.

૧ એકઠા. ૨ સુતાર. ૩ ઉતર્યા. ૪ જાહેર. ૫ ચાલાકી.

દુસરી ચોકી, દરઝીકી.

થા વો દરઝી જો એક ઉનમેં યાર,
વો હુવા દુસરી પેહર ફીર બેહાર.^૧
દેખા જો ઇસ રવીશકા ઉસને હાલ,
જીમેં અપને કીયા વેહ ઉસને ખયાલ.
ઇસકો નજ્જરમે ખનાયા હયે,
કસબ અપના મુજે હીખાયા હયે.
કુછતો મૈંભી હુનર જીતાઉં અખ,
ઇસકો પોશાકસે ખનાઉં અખ.
અલગરઝઃ લેકે વો સુધ તાગા,
બે ઘડક આધીરાત તક જગા.
સીકે પોશાક સારી નાહીરકાર,
જખ વો જોડેકા કરચુકા તખ્યાર.
અતરમેં ફીર ખસાહીયા ઉસકો,
બેતકલુક પેહના હીયા ઉસકો.

ત્રીસરી ચોકી સુનારકી.

ફીર સુનાર આધીરાતકો ઉઠા.
ઉસપરીરકો^૨ ઉસને વહાં દેખા.
અપને જીમેં કહા કે દોનુંયાર,
સુનઅતેં અપની કરગએ ઇઝહાર.
કરખ મૈંભી તો કુછ ખતાઉં ઉન્હેં,
અપની કારીગીરી હીખાઉં ઉન્હેં.
કેહકે વેહ ઓર નીકાલકે ઓઝાર,
જલ્દ ગેહનાં^૪ વહીં કીયા તખ્યાર.
કર ચુકા જખ વો સારા કામ તમામ,
કીયા મીનેકા સખઝ ઉસપર કામ.
સખ વેહ ગેહના ફીર ઉસકો પેહનાકર,
અપને ખીસતરપે સોરહા જાકર.
ઝેવર અઝખસકે થા ખહોત ભારી,
પુતલી સોનેકો હો ગઈ સારી.

ચૌથી ચોકી ઝાહીતકી.

નીંદ જખ ખુખ લે ચુકા ઝાહીદ,^૧
આખીરી શખકો તખ ઉઠા ઝાહીદ.
દેરતક ઉસકો દેખતા વોહ રહા,
ખચ્ચદઝાં અપને દીલમેં ઉસને કહા.
ચાહતા હયે થહી ખયાલ અપના,
મૈંબા ઝાહીર કું કમાલ અપના.
યું દુઆ માંગને લગા રો રો,
અય કરીમ અખ તુ જનદે ઇસકો !
ફદરતે હકસે એક દમકે ખીચ,
આગઈ જન ઉસ સનમકેર ખીચ.

ઝાહીતકી દુઆસે મુતસીકા ઝીંદા હોના.

ખારે ઇતનેમેં દાન હુવા રૌશન,^૨
શકલ કો ઉસકી દેખ ચાહું જન.
દો ઘડી તક ખડે રહે ખામોશ,
ખચ્ચદઝાં ઉનકો આગયા જખ હોશ.
એહતર ઉસકો પરીસે જો પાયા,
ઉસકા કરને લગા હરએક દાવા.
પેહલે નજજરને કહા ચારો,
છમેં કુછ ગૌર કરકે સમજો તો.
સીર ખહોત મૈંને જખ ખપાયાં હયે,
ઇસ્કી તસ્નીર તખ ખનાયા હયે.
મુતલક ઇસ્કા નહીંથા નામો નીશાં,
ઇસ નેહાંકો કીયા હયે મૈંને અયાં.
તુમકો ઝગડેસે હોગા કયા હાસીલ,
સખકા દાવા હયે મુજ સીવા ખાતીલ.
સુનકે દરઝો યે ખાત હોકર ગરમ,
યું લગા કેહને કર ખુદાસે શરમ ?
મૈંને પોશાક જખ પેહનાઈ ખુખ,
કાટકા ઉસકે તખ કીયા અસલુખ.
વર-ન એક કાઠકીથી યેહ મુરત,
ઉસને પાઈથી યેહ કહાં સુરત ?

કીંતઆ દરઝી જે કર ચુકા યેહ કલામ, ૧
તો કહા ફીર સુનારને અય રામ.
ખરચ ઉસપર હુવા હયે મેરા માલ,
ઓર યે અપસમેં કરતે હયે જાજલ !
સુનકે યેહ ખાત ઝાહીદે મેકશ,
ખોલા તુમ સખ હો પા-ખદે હવસ.
હયે યે અઝઝયે શરઆ મેરા હક,
ન રખો ઇસ્મે તુમ ગરઝ મુતલક ?
સુખહોદો મેં જે માંગતા ન હુઆ,
કીસતરેહ ઇસમેં જાન આતી બલા ?
જખ યેહ કીરસા ખહોત ખડકા તો વહાં,
હુએ આકરકે જમઆ પોરા જવાં.
જે ઉસે દેખતાથા બેદમ થા,
સચમુચ ઉસપર પરીકા આલમથા.

કોતવાલકા આના.

જખ હુઈ કોતવાલકો યેહ ખખર,
સખમેં વોહભી ખડા હુવા આકર.
ઉસ પરીકો ઉસને જખ દેખા,
પીટકર અપના સર હરએકસે યે કહા.
યેહતો ઇસ શખ્સકી કખીલા હમેં,
મતલખ ઇસ્સે કહે તુમહેં કયા હયે ?
યે તો જાનીથી અપને ખાપકે ઘર,
તુમ ઇસે કીસુતરહાસે લાએ ઇઘર ?
માલ જીતનાં લીયા હયે વોહ દીજએ,
પાન ખાનેકો મુજસે કુછ લીજએ ?
ચુફતગોસે હુવા જે કુછ ન હુસુલ, ૩
તો સહુને સુખન કીયા યેહ કુખુલ.

સભોંકા કાઝી સાહેબકે નઝંદીક જના.

કાઝી અખ જે કહે વોહી કીજએ,
જીરકો કરમાએ વોહ ઉસે દીજએ.
ખાત જે યેહ દેર ગઈ ખાર, ૪
વહાંસે કાઝીકે ઘર ગએ સાર.

સખને કીસ્સા ખયાં કીયા જાકર,
હાલ સારા અયાં કીયા જાકર.
ઉસને અહવાલ યકખયક સુનકર.
કાઝીજીને કહાં યેહ જલ લુનકર,
કુછબી તુમકો તમીઝા હયે યારો?
યેહ તો મેરી કનીઝ હયે યારો.
લેકે બાગીચી માલ ઓર ઝરકો,
લુટકર લે ગઈથી યેહ ઘરકો.
દૌલત ધરને કહીં છુપાઈ હયે,
અખ યે કીસ્મતસે હાથ આઈ હયે.
તુમ મીઠાઈકે તોરસે કુછ લો ?
ઓર યેહ મેરી કનીઝ મુજકો દો.
કીસ્સા કોતાહ હરએક કેહતાયા,
પર હસે કોઈ લે ન સકતાયા.
ગૌર કીજીએ તો એક વો દીલદાર,
ઓર ધતને હયેં ઉસ્કે દાઅવે દાર !

જાના સખકા ધનસાફકેલીયે ઝાડકે નઝદીક

થા જો વહાં ઇઝદેહામેં ખલકુલ્લાહ,
ઉનમેંસે એકને કહાં નાગાહ. ૩
અખ મેરા ગોશ તુમ કલામ કરો ?
કયું ઝગડતે હો એક કામ કરો ?
યહાંસે સો કોસપર હયે એક દરખ્ત,
વહાંતલક તુમ સફરકા ખાંધો રખ્ત.
ઉસ્સે યેહ માજરા કરો ઇઝહાર,
હમ દીગર કયા ઝરૂર હયે તકરાર ?
ખાત જો હક હયે વોહ કહેગા સાફ,
સુનકે કર દેગા વાજખી ધનસાફ.
જખ હુઈ ઇસ સુખનસે આગાહી,
તખ ઉધરકો વોહ સખ હુએ સહી.
ખારે ખો ખાકે અપને હોશ-હવાસ,
પોહયે ગીર પડકેહ ઉસ દરખ્તકે પાસ.

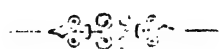
૧ વીચાર. ૨ લૌડી. ૩ તેવામાં ૪ આખડતા.

દરખ્તાકા એક ગૈબી આવાઝકેસાથ ફટખના
ઔર પુતલીકા ઉસકે સાથ મીલખના.

જે કુછ આપસમેં કીરસા ચુઝરાયા,
સો ખ તફ્સીલ સખ ખયાન કીયા.
આઈ આવાઝ એક હયેખતનાક,
સીના જટ હો ગયા દરખ્તાઝ ચાક.
મૈલેર જનસીયત આગઈ ઉસમેં,
દૌડકર વોહ સમાગઈ ઉસમેં.
જીંહીં યહાં વારેદાત ચુઝરી યું,
હોગયા ફીર દરખ્તા જયુંકા ત્યું.
છા ગયા ઉન સભીંમેં આલમેં યાસ!
યું લગે ફેહને સખ વો હોકે ઉદાસ.
અખ તો આપસકી હટ ગઈ કાકુલ,
લો યે ઝગડાહી હોગયા ફેસલ.
આસલસે ફરા ફરાસે હયે અસલ,
કયું ન દોનોંકા હમ દીગર હો વસ્લ.
જીઝકીનીસખતઃ હયે અપને કુલકે સાથ,
નશ્શા હોતા હયે જયસા મુલકે સાથ.
સખને દફતર જે દરદકા ખોલા,
ઝાહીદ ઉનમેંસે ધસતરાહ ખોલા.
વારેદાત ઓસી હયે અજીખ ગરીખ!
હંકતઆલા કરે હમારે નસીખ.
યાને હમ તુન યે જીસકે હયે અજઝા,
કતરાસાં સખ હયે ઔર વો હયે દરયા.
હોઈસીતરાહ ઉસમેં સખ મુલહીકઃ,
નઝર ઓયે ન ઉસ સીવા મુતલક.
યારો ધરકે મજઝ તરક કરો ?
રાહ હંકીકતકે ધરકકી સખ લો ?
સુનકે યે પંદ--ઝાહીદે આગાહ,
શખનેલી અપને અપને ધરકી રાહ.
અલગરઝ અપનામુદદઆહયે યહી,
યેહ કહાની જે નઝમ મૈને કી.

૧ ખુલાસેથી. ૨ મહોખત. ૩ મખયું ૪ મખાનર.

બુડાહાયા નામા નઝીર.

કયા કહેર હમે યારો હમે આનએ બુડાયા,
ઝોર અઝોશે જવાનીકેતંઈ ખાએ બુડાયા.
ઈશરતકો મીલા ખાકોં ગમ લાએ બુડાયા,
હર કામકો હર ખાતકો તરસાએ બુડાયા.
સખ ચીઝકો હોતા હમે પુરા હાએ બુડાયા,
આશકકો તો અલ્લાહ ન હીખલાએ બુડાયા. ૧

જો લોગ પુશામદએ ખીઠાનેયે ઘડી પહેર,
છાતીસે લીપટ તેયે મોહુખતરી હતા લહેર.
અખ આકે બુડાપેને કીયા હાએ ચેહ કુછ કહેર,
અખ હનકે ફનેગતેહએ લગતેહએ હનકેં ઝહેર.
સખ ચીઝકો હોતા હમે:—

આગે તો પરીઝાહ ચેહ રખતેયે હમેં ઘેર,
આતેયે ચલે આપ જો લગતીથી ઝરા દેર.
સો આકે બુડાપેને કીયા હાએ ચેહ અંધેર,
જો દરેગાહકે મીલતેયે સો અખ લેતે હમેં મુંહ ફેર.
સખ ચીઝકો હોતા હમે:— ૨

યે જખતલક અઈઆમ જવાનીકે હરે રૂખ,
મહેબુબ વોહ મોલતેયે ન હો દેખ હનકેં ભુખ.
ખશ્મેડેયે પરીઠ આનકે જખતકથા હરા રૂખ,
અખ કયાહએ જો પતજહડહુવા ઝોરજહડહી ગઈસુખ.
સખ ચીઝકો હોતા હમે:— ૩

આતેયે જહાં શુલખદન ઝોર યુસુફે સાની,
દેતેયે હમેં પ્યારસે છલ્લોંકી નશાની.
મરજએં તો અખ મુંહમેં ન ડાલે કોઈ પાની,
કીસ દુખમેં હમેં છોડગઈ હાએ જવાની.
સખ ચીઝકો હોતા હમે:— ૪

યાદ આતે હચ્ચેં હમકો જે જવાનીકે વોહ હંગામ,
ચોર જામ હીલ આરામ મજે અચ્ચેશ ચોર આરામ.
ઉન સખમેં જે દેખું તો નહીં ચેકકા અખ નામ,
કયા હમપે સીતમ કર ગઈ વેહ ગરદશે અઈઆમ.
સખ ચીઝકો હોતા હચ્ચે:—

૬

મજલીસમેં જવાનોકી તો સાગર હચ્ચેં છલકતે,
છલ્લેં હચેં ખાહારેં હચ્ચેં પરીઝ હચ્ચે જહમકતે.
હમ ઉનકેતઈ દુરસે હચ્ચે રસ્કસે તકતે,
વોહ અચ્ચેશોતરખ કરતે હચ્ચેં હમ સર હચ્ચેં પટકતે
સખ ચીઝકો હોતા હચ્ચે:—

૭

અખ પાંવ પરેં ઉનકે તો હરગીઝ ન યુલાવેં,
જા ખચ્ચેં? તો ચેકદમમેં ખફા હોકે ઉઠાવેં.
ઈતના તો કહાં અખ જે કોઈ જામ પીલાવેં,
ગર જાન નીકલતી હો તો પાની ન પીલાવેં.
સખ ચીઝકો હોતા હચ્ચે:—

૮

જખ અચ્ચેશકે મેહિમાનયે અખ ગમકે હચ્ચે ઝચ્ચેક,
અખ ખુને જીગર ખાતે હચ્ચેં જખ પીતેયે સો કચ્ચેક.
જખ અચ્ચેંકે ચલતેયે સી પર ખાંધ ઉઠા સચ્ચેક,
અખ ટેકકે લાઠીકે તંઈ ચલતે હચ્ચેં સદ હચ્ચેક.
સખ ચીઝકો હોતા હચ્ચે:—

૯

યે હમભી જવાનીમેં ખહોત ઈશકકે પુરે
વોહ કચ્ચોનસે ચુલઝયે જે હમને નહી ધુરે.
અખ આકે ખુડાપેને કીચ્ચે અચ્ચેસે અધુરે,
પર જહડ ગચ્ચે દુમ ઉડગઈ ફોરતેહચ્ચેં લંદુર.
સખ ચીઝકો હોતા હચ્ચે:—

૧૦

કયા ચારો ઉલટ હાચ્ચે ગયા હમસે ઝમાના,
જે શોકકેયે અપની નીગાહોં કો નશાના.
છેડે હચ્ચે કોઈ ડાલકે દાદાકા ખહાના.
હંસકર કોઈ કહેતા હચ્ચે કહાં જાતેહો નાના,
સખ ચીઝકો હોતા હચ્ચે:—

૧૧

પુછેં જીસે કહેતા હચ્ચે વોહ કયા પુછે હચ્ચેં ખુદે,
આવેં તો વેહ ચુલ હો કે કહાં આવે હચ્ચેં ખુદે.

ખચ્ચે? તો ચેહ હો ધુમ કંઠી ખચ્ચે? હચ્ચે ખુઢે,
દેખે જીસે કહેતા હચ્ચે વોહ કયા દેખે હચ્ચે ખુઢે,
સખ ચીઝકો હોતા હચ્ચે:— ૧૨

કયા ચારો કહેં ગો કે બુઢાપા હચ્ચે હમારા,
પર ખુઢે કાઢનેકા નહીં તોભી સહરા.
જળ બુઢા હચ્ચે હાચ્ચે જહાં કહેંકે પુકારા
કાકીરને કલેજેમેં ગાયા તીરસા મારા.
સખ ચીઝકો હોતા હચ્ચે:— ૧૩

ખુઆંમેં અગર જાવે તો હોતી હચ્ચે ચેહ ડુગડી,
ખીચે હચ્ચે કોઈ હાથ કોઈ પકડે હચ્ચે લકડી.
મુછેં કાઢીં ખત્તીકે લોચ્ચે જાતી હચ્ચે પકડી.
દાડીકો પકડ ખીચ કોઈ જહાડે હચ્ચે મકડી,
સખ ચીઝકો હોતા હચ્ચે:— ૧૪

કહેતા હચ્ચે કોઈ છીન લો હસ ખુરેકી લાઠી,
કહેતા હચ્ચે કોઈ શોખ કે હાં ખીચલો દાડી.
ઘતની કીસી કાકરકો સમજહ અખ નહીં આતી,
કયા ખુરે જો હોતે કયા ઉનકે નહીં જી.
સખ ચીઝકો હોતા હચ્ચે:— ૧૫

એક વક્ત વોહયા હખભી મઝે કરતેથે ગીન ગીન,
મહેબુબ પરીઝાદ ન રહેતેથે મીલે ખીન.
એક વક્ત ચેહ હચ્ચે હાચ્ચે જો સખ કરતે હચ્ચે અખધીન,
યા એક વોહ અઈયામયે યા એક ચેહ હચ્ચે દીન.
સખ ચીઝકો હોતા હચ્ચે:— ૧૬

ખુઢોંમેં અગર જાવેં તો લગતાહી નહીં દીલ,
વાં કયું કે લગે દીલ તો હચ્ચે મહેબુબોંકા માઇલ.
મહેબુબોંમેં જાવેં તો વોહ સખ છેડે હચ્ચે મીલ મીલ,
કયા સખત મુસીખતકી પડી આનકે મુશકીલ.
સખ ચીઝકો હોતા હચ્ચે:— ૧૭

પનઘટકો હમારી અગર અસવારી ગઈ હચ્ચે,
તો વાંભી લગી સાથ ચેહી ખવારી ગઈ હચ્ચે.
સુનતે હચ્ચે કે કહેતી હુઈ પનેહારી ગઈ હચ્ચે,
લો દેખો ખુઢાપેમેં ચેહ મત મારી ગઈ હચ્ચે.
સખ ચીઝકો હોતા હચ્ચે:— ૧૮

પગડી હો અગર લાલ ગુલાબી તો થેહ આફત,
કહેતા હયે હરેક દેખકે કયા ખુબ હયે રંગલ.
હંદેસે કોઈ કહેતા હયે કર શીકલપે રહેમત,
લાહચોલ વલા દેખીએ ખુદેકી હીમાકત.
સખ ચીઝકો હોતા હયે:—

૧૯

ગર બ્યાહમેં જાવેં તો થેહ ઝીલલત હયે ઉકાના.
છુકતેહી ખને ખાપ નીકાહીકા નશાના.
રીઠેંમેં અગર જાવેં તો મુશકીલ હયે ફીર આના,
અફસોસ કીસી જા નહીં ખુદેકા કીકાના.
સખ ચીઝકો હોતા હયે:—

૨૦

દરયાકે તમાશેકો અગર જાવેં તો યારો,
કહેતા હયે હરેક દેખકે જાતેહો કહાંકો.
ઔર હંસકે શરારતસે કોઈ પુછે હયે બદખો,
ક્યું ખયેર હયે યા, ખીઝરસે મીલનેકો ચલે હો.
સખ ચીઝકો હોતા હયે:—

૨૧

ગર આજકો હોતે વોહ જવાનીકે ઝમાને,
કુદરતથી જો યું છેડતે ભડવે વોહ ઝનાને.
મુશકીલ અબી પડજાતી ઉનહં પીછે છુડાને,
એકદમમેં અબી લગતે વોહી હાએ મચાને,
સખ ચીઝકો હોતા હયે:—

૨૨

ગર નાયમેં જાવેં તો થેહ હસરત હયે સતાતી.
જો નાયે હયે કાફર વોહ નહીં ધ્યાનમેં લાતી,
ઓરોંકી તરફ જાવેં તો આંખેં હાએ લડાતી,
પર હમકો તો વોહ કાફર અંગુઠાહી ખતાતી.
સખ ચીઝકો હોતા હયે:—

૨૩

ગર નાયકા ઉનમેં કોઈ ખુદી હયે કહાતી,
અલખતા ખુદાપેપે હયે ટુંક રહમ વોહ લાતી.
ફીકીસી પુરાનીસી લગાવટ હયે જતાતી,
પર કહેર હાએ વોહ હમકો ઝરા ખુશ નહીં આતી.
સખ ચીઝકો હોતા હયે:—

૨૪

ચકલેકે જો અંદરકી વોહ કહેલાતી હયે કસખી,
ગર ઉનમેં કબી જાવેં તો હોત હયે ખરાખી

મુંદ દેખનેહી કહેતી હયે સખ આવ ખડે છ,
કયા આયે હો યાં કરનેદ્રા પીરી વ મુરીદો.

સખ ચીઝકો હોતા હયે:—

૨૫

ગર જાવેં તવાયકમેં તો લગતી હયેં સતાને,
કયા આયે હો હઝરત હમેં કુરઆન પડાને.
હંસ હંસ કોઈ પુછે હયે નનાહોંકે દુગાને,
ઠેસે કોઈ ફેંકે હયે તસખીલકે દાને.

સખ ચીઝકો હોતા હયે:—

૨૬

ગો જલુકકે કમર પાંવસે સર આન લગાહયે,
પર હીલમેં તો ખુખાંકા પોલી દયાન લગા હયે.
કહેતે હયેં છસે હમકો પેહ ચારમાન લગા હયે,
કહેતા હયે પોહ કયા ખુદેકો શયેતાન લગા હયે,
સખ ચીઝકો હોતા હયે:—

૨૭

નકલેં કોઈ ઉન પોપલે હોંટાંકી ખનાવે,
ચલકર કોઈ કુખડેકી તરેહ કદકો જલુકાવે.
દાડીકે કને ઉંગલીકો લાલાકે નચાવે,
પેહ ખવારી તો અલ્લાહ કીસીકો ન હીખાવે.
સખ ચીઝકો હોતા હયે:—

૨૮

શે જયેસે જવાનીમેં કીયે ધુમ ધડકકે,
વયેસેહી ખુંદાપેમેં છુટે આનકે છકકે.
સખ ઉડગયે કાફીર પોહ નઝારે પોહ જલુમકકે,
અખ અયેશ જવાંનાં કો હયે ચોર ખુદોંકો ધકકે.
સખ ચીઝકો હોતા હયે:—

૨૯

ગર શઓકસે દાડીકો ખીઝાખ અપની લગાવેં,
જલુરરી જો પડી મુંદપે ઉસે કયું કે મીટાવેં.
ગો મકરસે હંસનેકે તઈ દાંત ખંધાવેં,
ગરદન તો પડી હીલતી હયે કયા ખાક છુપાવેં.
સખ ચીઝકો હોતા હયે:—

૩૦

ખુદે હયે પર હુસ્નકી ચાહત નહીં છુટતી,
આંખોંસે પેહ દીદારકી લક્ઝત નહીં છુટતી,
ચોર દીલસેબી મહેબુબકી લક્ઝત નહીં છુટતી,
સખ છુટ ગયા પર દીદકી પેહ લત નહીં છુટતી.
સખ ચીઝકો હોતા હયે:—

૩૧

સુનતેહો જવાનો ઘેહ સુખન કહતે હયે હુમસે,
કરતેહો જો કરસો વોહ મઝે અવેશો તરખકે,
જાવેગી જવાની તો ફેર અફસોસ કરોગે,
તુમ જયેસે હો વયેસે તો કબી હમભી જવાંથે.
સખ ચીઝકો હોતા હયે:—

૩૨

અખ હતને માશુક ઘેહ સખ વાહ રંગ પાત,
જો હો વો કરો આહનેવાસંકી મદારાત.
મહેબુબો ગનીમત હયે જવાનીકી ઘેહ અવકાત,
જખ બુઢે હુવે ફેર તો હુવે ડાકકે દો પાત.
સખ ચીઝકો હોતા હયે:—

૩૩

અખ હસસે રહેં સાફ તો હો હયે વોહ ગહલા,
અઝાહ ન હોખલાવે કીસીકો ઘેહ મહુલા.
હસ મખેં સાલમગારો સનેગં હસદ લા,
કયા હમસે જવાનીકા લીવા આહ વોહ ગહલા.
સખ ચીઝકો હોતા હયે:—

૩૪

થે જયેસે જવાનીમેં પીયે જામ સુખકે,
વયેસેહી બુઢાપેયેં પીયે ઘુંટ લહુકે.
જખ આકે ગસે લગતેયે મહેબુખ લખકે,
અખ કહીયે તો બુઢયાભી ડાઘ મુંહપે ન થુકે,
સખ ચીઝકો હોતા હયે:—

૩૫

ઘેહ હોંઠ જો અખ પોપડે ચારો હયેં હમારે,
ઇન હોંઠોને જોસોંકે ખડે રંગ હયે મારે.
હોતેયે જવાનીમેં તો પરયોં કે શુઝારે,
ઔર અખ તો ચુડેલ આનકે યેક લાન ન મારે,
સખ ચીઝકો હોતા હયે:—

૩૬

થે જયેસે જવાનીકે ચડે ઝોરહી સરશખ,
વયેસેહી બુઢાપેકી પડો આનકે અખ મખ.
તકલા હુવા તન સુખ રૂઢ ખાંલ રંગેં નખ,
હલવા હુવે ચરખા હુવે લખસી હુવે ચમરખ.
સખ ચીઝકો હોતા હયે:—

૩૭

મહેફીલમેં વોહ મસ્તીસે પકડના નહીં ભુલે,
સાકીસે પીઆલોંપે જહગડના નહીં ભુલે.

હંસ હંસકે પરીઝાહોસે લડના નહીં ભુલે,
 વોહ ગાલીયાં વોહ ખોસોંપે અડના નહીં ભુલે.
 સખ ચીઝકો હોતા હયે:—

૩૮

કયા દયોરથા સર ડુખનેકા હોતાથા સદ અફસોસ,
 હર યુંયા દહન દેખકે કરતાથા સદ અફસોસ.
 અખ મરભી અગર જાવેં તો હોતા હયે કડ અફસોસ,
 અફસોસ સદ અફસોસ સદ અફસોસ સદ અફસોસ.
 સખ ચીઝકો હોતા હયે:—

૩૯

જખ જાનકે પુઢા હમેં છેડે હયેં ચેહ દીલખવાહ,
 ઔર છેડતે મજલીસસે ઉઠાતે હયેં અગર આહ.
 ઉસવક્ત તો હમ યારો હમે દર્દસે ભર આહ,
 રોરોકે ચેહી કહેતે હયેં અખ ક્યું મેરે અજ્ઞાહ.
 સખ ચીઝકો હોતા હયે:—

૪૦

ગર હોતી જવાની તો અભી ધુમ હયે મચતી.
 છાતીસે લીપટ દમમેં કડક ડાલતે પસલી.
 જખ કુરતી વ અંગયાકી ઉડા ડાલતે ઘણ,
 પર કયા કરેં યારો કે ખુઢાપેને ખુરીકી.
 સખ ચીઝકો હોતા હયે:—

૪૧

વોહ જોશ નહીં જસકે કોઈ ખયોફસે દહેલે,
 વોહ ઝઅમ નહીં જસસે કોઈ ખાતકો સંહલે.
 જખ પુસ હયે હાય થકે પાંવભી ચહેલે,
 ફેર જસકે જો કુછ શયોકમેં આપે સોહી કહેલે,
 સખ ચીઝકો હોતા હયે:—

૪૨

કરતેયે જવાનીમેં તો સખ આપસે આ આહ,
 ઔર હુરન દીખાતેયે વોહ સખ આનકે દીલખવાહ,
 ચેહ કહેર ખુઢાપેને કીયા આહ “ નઝીર ” આહ,
 અખ કોઈ નહીં પુછતા અજ્ઞાહી અજ્ઞાહ.
 સખ ચીઝકો હોતા હયે ખુરા હાયે ખુઢાપા,
 આશકકો તો અજ્ઞાહ ન દીખલાયે ખુઢાપા.

૪૩

